

Leudal

Verkiezingsprogramma 2018-2022

Verbinden vanuit de dorpskernen

3 principes

Bij het verwezenlijken van onze visie hanteren wij op lokaal niveau 3 uitgangspunten. Dit zijn de uitgangspunten om te bouwen aan een beter Leudal. Doe met ons mee!

Verbindend

Wij willen verbindend zijn. Wij zoeken primair naar wat ons verbindt met anderen. Vanuit een gezamenlijk streven naar een goede gemeente voor alle inwoners, geloven wij dat het mogelijk is om coalities en samenwerkingen te vormen, ongeacht of een partij in de coalitie of de oppositie zit.

Evenwichtig

Wij zijn altijd waakzaam dat het algemeen belang leidend is. Particuliere belangenbehartiging is passend als dat het algemeen belang dient. Een evenwichtige belangenbehartiging is dus vereiste.

Positieve grondhouding

Wij bejegenen anderen altijd vanuit een positieve grondhouding.

Wij geloven in de kracht van de samenleving

Voorwoord

Beste Leudallers

De “Tuin van Limburg”. Zo wordt ons Leudal wel genoemd. Ontstaan uit 16 kernen, elk met hun eigenheid en verscheidenheid. 16 edelstenen in een kroon.

Een plek waar het goed leven en werken is. Een plek waar iedereen ontplooiing vindt en gelukkig kan zijn. Een plek waar onze kinderen veilig opgroeien en genieten van hun jeugd en waar senioren genieten van hun vrije tijd.

Wij regelen de verhouding tussen de overheid en de individuele burger het liefst vanuit de mens in gemeenschap; in gezin, in werk, in kern, in verenigingen want de mens is geen mens als hij geen medemens is.

Onze toekomst als zelfstandige gemeente vraagt om continue verbinding. Verbinding vanuit de dorpskernen opdat wij één zijn vanuit die eigenheid en verscheidenheid en vanuit de mens als medemens.

De toekomst van Leudal kunt u medebepalen door op 21 maart 2018 uw stem uit te brengen. Met ons programma ‘Verbinden vanuit de dorpskernen’ in de hand weet u waar het CDA Leudal voor staat.

Huub van Helden

Lijsttrekker Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Inhoudsopgave

1. Sociale cohesie

- 1.1 Verenigingen
- 1.2 Gemeenschapshuizen
- 1.3 Gemeenschap

2. Welvaart

- 2.1 Ondernemersklimaat: midden- en kleinbedrijf
- 2.2 Agrarische sector
- 2.3 Recreatie en toerisme
- 2.4 Samenwerking Midden-Limburg
- 2.5 Duurzame energie en Waterbeheer
- 2.6 Financiën en gemeentelijke organisatie

3. Zorg

- 3.1 Voorkomen
- 3.2 Genezen

4. Wonen

- 4.1 Starterswoningen
- 4.2 Koopwoningen, vrije huursector en sociale huursector
- 4.3 Huisvesting senioren: woningaanpassingen

1. Sociale cohesie

1.1 Verenigingen

Verenigingen zijn van onschatbare waarde voor de Leudalse samenleving door de bijdrage die zij leveren aan het naleven en in stand houden van waarden, normen en cultuur. Verenigingen brengen mensen bij elkaar. Zij vormen een belangrijk tegenwicht tegen de voortschrijdende individualisering van onze samenleving. Door het bij elkaar brengen van burgers dragen ze bij aan het voorkomen van vereenzaming van mensen en vormen zij een brug tussen burgers van verschillende afkomst. Daarnaast bieden de verenigingen aan veel inwoners een zinvolle, gezonde en vitale vrijetijdsbesteding en een keuze hoe te participeren in de Leudalse samenleving. Voor jongeren spelen verenigingen een rol bij de vorming van hun waarden en normen en bij hun ontwikkeling op weg naar volwassenheid.

Wij hebben bijzondere aandacht voor verenigingen die behoren tot het culturele erfgoed van onze Leudalse samenleving, zoals harmonieën, fanfares, schutterijen en carnavalsverenigingen. We beseffen dat indien deze verenigingen eenmaal verdwijnen dat voorgoed zal zijn.

De demografische ontwikkelingen die op ons afkomen, dwingen ook verenigingen om kritisch te kijken naar hun toekomstige rol, maar ook naar de manier waarop zij georganiseerd zijn. Door demografische veranderingen binnen de kernen van Leudal zullen er verenigingen verdwijnen of op zoek moeten naar intensievere samenwerking met andere verenigingen.

Wij gaan voor een gemeente die het gesprek aangaat met verenigingen en hen ondersteunt bij hun proces van heroriëntatie op de toekomst. Wij zien het als een belangrijke rol van de gemeente om verenigingen bewust te maken van de ontwikkelingen die op hen afkomen en hoe die ontwikkelingen hen raken. Dit inzicht is voor verenigingen van groot belang om hen in staat te stellen de juiste keuzes te maken voor hun toekomst. Verenigingen maken zelf die keuzes. De gemeente heeft een faciliterende rol in dit proces.

Verenigingen komen in beginsel in aanmerking voor een financiële bijdrage om hun doelstellingen te realiseren en hun continuïteit veilig te stellen. Daarbij geldt dat verenigingen die een bijdrage leveren aan de verbinding binnen de samenleving op onze steun mogen rekenen. Verder hechten wij belang aan de mogelijkheid om voor grootschaligere projecten, zoals projecten die binnen een kern of kern overstijgend om samenwerking vragen, een extra bijdrage uit het Fonds Maatschappelijke Activiteiten aan te kunnen vragen. Over deze aanvragen beslist een in het leven te roepen commissie. Samenwerking vormt daarbij een belangrijk beoordelingscriterium.

Speerpunten Verenigingen

- Verenigingen maken zelf keuzes over hun toekomst
- De gemeente ondersteunt verenigingen bij hun heroriëntatie op de toekomst
- De gemeente faciliteert verenigingen bij het uitvoeren van hun beleid
- Inzetten van Fonds Maatschappelijke Activiteiten.

1.2 Gemeenschapshuizen

De aanwezigheid van een gemeenschapshuis of een vergelijkbare voorziening in iedere kern is een voorwaarde om sociale cohesie en saamhorigheid binnen de kern te handhaven en te versterken. Daarom zetten wij in op de aanwezigheid van een dergelijke voorziening in iedere kern. De gemeente draagt zorg voor een passend gebouw, waarvan het eigendom en groot onderhoud in handen van de gemeente is. Wanneer het gebouw met deze functie eigendom is van derden, dan zetten wij in op een overeenkomst met de eigenaar waarin de maatschappelijke functie van de voorziening volledig is geborgd.

De exploitatie van dat gebouw en de daarbij behorende begroting is de verantwoordelijkheid van de exploitant. De diversiteit van de kernen, hun verschillende schaalgrootte en hun historie dwingen tot maatwerk hierin. De variaties in dit maatwerk kunnen zijn ‘geen ondersteuning’ of ‘wel ondersteuning’. Duidelijke criteria zijn nodig om de variaties in dit maatwerk te bepalen. Hierbij zijn de mate van gebruik van een gemeenschapshuis en de mate van extra aandacht voor kwetsbare groepen belangrijke criteria.

Wij stellen voor om een niet-politieke commissie in te richten die jaarlijks evaluatiegesprekken voert met de beheerder en de gebruikers van gemeenschapshuizen. Deze commissie is samengesteld uit ambtelijke en niet-ambtelijke deskundigen en wordt aangevuld met een vertegenwoordiging uit de dorpskern. De gemeente blijft onverlet de bevoegdheid houden om de kaders te stellen waarbinnen deze commissie functioneert.

Speerpunten Gemeenschapshuizen

- Iedere kern een ontmoetingsruimte
- Belang van verenigingen staat voorop bij de exploitatie van een gemeenschapshuis
- Jaarlijkse evaluatie van prestaties van gemeenschapshuis

1.3 Gemeenschap

De kernen van Leudal zijn in beweging. Een belangrijke ontwikkeling die bijna iedere kern raakt is de verdergaande vergrijzing en de ontgroening. Het aantal senioren is in de afgelopen jaren fors gegroeid en zal in de komende jaren exponentieel toenemen. Jeugdigen verlaten onze kernen om te gaan studeren en keren vaak niet meer terug. Dit vraagt om bijzondere aandacht. De leeftijdsopbouw van een kern is in hoofdzaak bepalend is voor de gemeenschapszin en de levendigheid van een kern. Een kern komt optimaal tot leven indien zowel ouderen als jongeren er hun plek vinden.

Initiatieven om een kern leefbaar te houden worden vanuit de kern zelf geïnitieerd. De gemeente heeft een faciliterende functie en zal ondersteunen om de initiatieven, die de leefbaarheid van een dorp vergroten, tot ontwikkeling te brengen. Vanuit het programma “Os Dörp” zijn veel initiatieven geformuleerd die nog op de plank liggen.

Starterswoningen

Aangezien een kern optimaal tot leven komt als zowel ouderen als jongeren er hun plek vinden, is het van bijzonder belang dat in iedere kern voldoende startwoningen beschikbaar zijn om jongeren aan de Leudalse kernen te binden. Voor starters is het voorzieningenniveau in een kern vaak mede bepalend voor de keuze die zij maken om ergens te gaan wonen. Wij willen zoveel mogelijk voorzieningen binnen de kernen handhaven. Het is echter niet te voorkomen dat in kleinere kernen voorzieningen verdwijnen. Prijzen van bouwgrond voor starterswoningen zijn momenteel in veel kernen van Leudal nagenoeg gelijk. De hoogte van grondprijzen moet echter afhankelijk zijn van het voorzieningenniveau in een kern.

Bereikbaarheid van een kern

Indien het voorzieningenniveau in een kern afneemt moet er optimaal ingezet worden op de bereikbaarheid van de betreffende kern, zodat de verbinding naar kernen met voorzieningen optimaal is. Dankzij het doorzettingsvermogen van veel vrijwilligers zijn in onze gemeente inmiddels twee wensbussen actief. Wij ondersteunen een verdere uitbreiding van dit project, omdat het een bijdrage levert aan de verhoging van de mobiliteit van een grote groep inwoners van Leudal en daarmee aan de bereikbaarheid van kernen en voorzieningen.

Identificeren van eenzaamheid en eenzaamheidsbestrijding

Binnen de Leudalse samenleving groeit een verdere vereenzaming. Eenzaamheid komt uiteraard niet alleen voor bij senioren. Als gevolg van met name verminderde mobiliteit, door beperktere financiële mogelijkheden, is het percentage hoog. Ook één-ouder gezinnen en jongeren mogen wij niet vergeten. Wij dienen in Leudal optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden om die eenzaamheid op te sporen en te onderkennen. Te meer daar een zekere schaamte er aan bijdraagt dat deze eenzaamheid vaak verborgen blijft. Deze mensen proberen wij te ondersteunen op velerlei vlak.

De eerste stap die gezet moet worden om de eenzaamheid te verminderen is het herkennen van die eenzaamheid. Het is een belangrijke taak van onze welzijnsorganisaties om in de kern van een dorp aanwezig te zijn en een netwerk op te zetten waarin eenzaamheid bij Leudallers wordt herkend. Dit kan via communicatielijnen met de huisarts, dorpsraden en initiatieven zoals de voedselbank of tafeltje-dek-je.

Wij zetten in op initiatieven op het gebied van eenzaamheidsbestrijding om er zo voor te zorgen dat deze mensen bij de gemeenschap worden betrokken. Hierbij horen het verder ontwikkelen van initiatieven zoals “Het Eetpunt”, het faciliteren van seniorenverenigingen en het bevorderen dat deze mensen worden opgenomen in verenigingen.

Ontmoeting

Ontmoeten laat zich niet forceren, maar het bieden van faciliteiten om elkaar te ontmoeten is een belangrijk onderdeel van ons beleid. In elk dorp moet een ontmoetingsruimte zijn, waar burgers ook buiten verenigingsverband elkaar kunnen ontmoeten.

Vrijwilligers en Mantelzorgers

Om veel redenen moeten we zuinig en trots zijn op onze vele vrijwilligers en mantelzorgers. Het sociale leven in Leudal wordt immers voor een groot gedeelte ingevuld door deze vrijwilligers. Ook voor senioren zijn vrijwilligers van onschatbare waarde. Ondersteunen en bevorderen van vrijwilligers is een belangrijke taak. Daarbij zetten wij in op initiatieven zoals steunpunt mantelzorg, uitwisselings- en scholingsmogelijkheden en overige netwerken om het werk van vrijwilligers te bevorderen en in stand te houden. Het Mantelzorgcompliment dient behouden te blijven als teken van waardering door de hele Leudalse gemeenschap.

Veiligheid

Veiligheid is voor alle burgers van groot belang. Voor senioren noemen we speciaal: toegankelijkheid van gebouwen, veilige trottoirs voor rolstoelers en rollators en geen obstakels zoals reclameborden en fietsen. Wij zetten hier fors op in omdat dit de mobiliteit verhoogt en daarmee de eenzaamheid tegengaat. Ook het voorkomen van criminaliteit en overlast vormt een belangrijk aandachtspunt voor het gevoel van veiligheid van deze burgers. Wijkpreventieteams spelen hierin een belangrijke rol. Handhaven is een integraal onderdeel van dit beleid.

Speerpunten Gemeenschap

- Netwerk opzetten waarin eenzaamheid bij Leudallers wordt herkend
- Onderlinge bereikbaarheid van kernen bevorderen bijvoorbeeld met wensbussen
- In elk dorp een ontmoetingsruimte
- Bevorderen van uitwisselings- en scholingsmogelijkheden voor vrijwilligers en mantelzorgers
- Faciliteren van initiatieven voor wijkpreventieteams

2. Welvaart

2.1 Ondernemersklimaat: midden- en kleinbedrijf

Het midden- en kleinbedrijf zorgt in Leudal voor veel werkgelegenheid. Het levert een bijdrage aan zowel de welvaart als de leefbaarheid van onze samenleving alsmede aan het voorzieningenniveau in de Leudalse kernen.

Elke ondernemer moet in beginsel optimaal gefaciliteerd worden om zijn bedrijf te laten groeien en bloeien. Er is behoefte aan een gemeente die ideeën positief bejegt. Inlevingsvermogen en kennis van zaken vanuit de gemeente vormen een belangrijke voorwaarde om te begrijpen wat bedrijven nodig hebben om te kunnen groeien.

“Ondernemer, wat heeft u nodig?” zo luidt ons uitgangspunt. De uitvoering van ons beleid gebeurt door krachtige en slagvaardige gemeentelijke accountmanagers die met durf opgesteld staan om ondernemers te ondersteunen. De huidige situatie waarin ondernemers het gevoel hebben dat zij niets voor elkaar krijgen moet doorbroken worden. Onze houding ten opzichte van ondernemersinitiatieven is: ‘Ja, tenzij...’ in plaats van ‘Nee, mits...’.

Ondernemers moeten verder vanuit de gemeente gefaciliteerd worden hoe zij kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en aan het vergunningenbeleid. Wij gaan voor deregulering waar mogelijk.

De reeds aangehaalde demografische ontwikkelingen maken dat de arbeidsmarkt in Leudal verder verkraapt. Daarnaast wordt Leudal geconfronteerd met de zuigende aantrekkingskracht op beschikbare arbeid vanuit grotere gemeenten en grote ondernemingen. Dit maakt dat het midden- en kleinbedrijf steeds moeilijker aan geschikte medewerkers kan komen. Wij hebben aandacht voor de verkrapende arbeidsmarkt. Wij zien het als een taak van de gemeente om lokale vraag naar en aanbod van arbeid efficiënt en effectief samen te brengen.

Een goed contact tussen de gemeente en de ondernemers en ondernemersverenigingen in de kernen en op industrieterreinen vormt een belangrijke randvoorwaarde voor succesvol ondernemen. Het is een taak van de gemeente om ervoor te zorgen dat er voldoende uitbreidingsmogelijkheden zijn voor ondernemers en dat ondernemers die vooruit willen snel worden geholpen. Hierbij zetten wij ook in op de mogelijkheden om in het agrarisch buitengebied activiteiten te ontplooien.

De gemeente moet de durf hebben om te investeren in veelbelovende initiatieven. Dat is iets anders dan het subsidiëren om zaken in stand te houden die zelfstandig niet levensvatbaar blijken. Ondernemerschap is immers van de ondernemers en de markt vormt hun kompas.

Speerpunten Ondernemersklimaat

- Gemeente met inlevingsvermogen om te begrijpen wat een ondernemer nodig heeft
- Krachtige en slagvaardige gemeentelijke accountmanagers die ondernemers steunen
- Deregulering
- Voldoende uitbreidingsmogelijkheden voor ondernemers
- Faciliteren van innovaties
- Lokale vraag naar en aanbod van arbeid efficiënt bij elkaar brengen

2.2 Agrarische sector

Leudal is van oudsher een agrarische gemeente. De agrarische sector is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van onze welvaart en vormt daarbinnen een onmisbare schakel. Uit cijfers blijkt dat elke in de agrarische sector geïnvesteerde Euro leidt tot 4 Euro verdienen in andere sectoren zoals veeartsen, vervoerders, loonwerkers en de bouwsector. Maar liefst tussen de 20% en 25% van de lokale beroepsbevolking is in deze sector werkzaam.

Juiste beleidskeuzes komen slechts tot stand vanuit een integrale visie op de sector. Een visie die steunt op de ketenbenadering en daarnaast ook op noodzakelijke verduurzaming, een op continuïteit gericht verdienmodel, het arbeidsvraagstuk, een visie op de toekomst en transparante communicatie met de belanghebbenden in de directe omgeving.

De demografische ontwikkelingen laten een vergrijzing van de bevolking zien. Deze vergrijzing zorgt ervoor dat in de komende jaren een groot aantal agrariërs zal stoppen met hun bedrijf. Tevens leidt de vergrijzing tot krapte op de arbeidsmarkt. Verder stelt ons streven naar verduurzaming van de sector eisen aan de bedrijfsvoering van de agrarische ondernemingen.

Wij zetten erop in dat de sector ruimte blijft houden om te kunnen ontwikkelen. Door het bieden van deze ruimte ontstaat een gezond verdienmodel, van waaruit de verduurzaming bekostigd kan worden.

De omgevingskwaliteit bepaalt de ruimte die er voor agrarische bedrijven is. Wij zetten in op bedrijfsontwikkeling en continuïteit op duurzame locaties. Dat zijn locaties waar de effecten van het agrarisch bedrijf in haar omgeving passen. Bedrijfsbeëindigingen bieden kansen om deze doelstelling te realiseren. De beëindigingen zijn het startpunt om agrarische activiteiten op de ene locatie te verminderen en op een andere duurzame locatie uit te breiden. Bedrijfsontwikkeling zorgt vervolgens voor verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Met betrekking tot de vrijgekomen agrarische gebouwen in het buitengebied is het van belang dat allereerst bepaald wordt of een gebouw geschikt is voor alternatieve activiteiten of niet. Er is alleen ruimte voor alternatieve activiteiten in leegstaande bedrijfsgebouwen als de gewenste omgevingskwaliteit en de nieuwe activiteiten bij elkaar passen. Samenwerking met milieuorganisaties en een constructieve relatie met bewoners en andere ondernemers in het buitengebied zijn onze voorwaarden voor ontwikkeling van nieuwe initiatieven in het buitengebied.

Wij zetten verder fors in op natuur inclusieve landbouw, waarbij wij streven naar een evenwichtige verhouding tussen landbouw, natuur en milieu. Hiertoe stimuleren wij initiatieven zoals het komen tot oprichting van Agrarische natuurverenigingen en samenwerkingsverbanden tussen burgers en agrariërs.

Wij ondersteunen innovatieve ontwikkelingen in de agrarische sector, daarbij is de impact en de milieubelasting op de omgeving in de Leudalse samenleving van belang. Transparante communicatie is een voorwaarde. Ondernemers moeten laten zien wat zij doen als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Nieuwe regelgeving op milieugebied mag niet leiden tot een hogere kostprijs van de productie van onze ondernemers, tenzij die kosten kunnen worden doorberekend aan de consument. Milieuwetgeving en gezond voedsel staan in nauw verband met elkaar en staan hoog op de maatschappelijke agenda. Gezonder eten, vooral ook door jongeren, zorgt voor een gezondere en vitalere samenleving en dat draagt bij aan de beteugeling van de steeds verder stijgende zorgkosten.

Wij stimuleren de sector om de uitdagingen aan te gaan. In het bijzonder denken wij hierbij aan initiatieven op het gebied van bio based landbouw. Dergelijke ontwikkelingen leiden tot een lagere belasting van het milieu. De wijze van terugwinnen van mineralen uit mest en andere reststromen (bijvoorbeeld vanuit Bayer/Nunhems) is binnen de gemeente en de regio een

belangrijk thema. Wij staan voor gezamenlijk aanpak om dit proces op een duurzame manier in te richten. Een ideale locatie voor dergelijke initiatieven is Zevenellen. Dit terrein biedt grote mogelijkheden om op een duurzame manier tot een circulaire landbouw te komen. Leidraad hierbij is het Key Port 2020 rapport. Het leggen van verbindingen met toonaangevende en innoverende bedrijven in de sector is daartoe noodzakelijk.

Speerpunten Agrarische sector

- Ruimte voor ontwikkeling van de agrarische sector
-
- Bedrijfsontwikkeling op duurzame locaties
- Innovatiekracht waarborgt de kwaliteit voor de omgeving
- Transparante communicatie naar alle belanghebbenden
- Nieuwe regelgeving mag niet leiden tot een hogere kostprijs
- Ontwikkelen van initiatieven op het gebied van bio based landbouw

2.3 Recreatie en toerisme

Vrijtijdsbesteding oftewel leisure is een andere belangrijke pijler van onze welvaart. Deze sector zorgt voor werkgelegenheid en mogelijkheden voor mensen om kwaliteit van leven te ervaren. Ook houdt het ons buitengebied leefbaar. In een regio met prachtige natuurgebieden, recreatiemogelijkheden en een groots aaneengesloten maasplassengebied, is onze gemeente een aantrekkelijke pleisterplaats voor toeristen. Terwijl de toerist onze regio als een aaneengesloten gebied ervaart, zien wij een nog versnipperde en ondermaats georganiseerde sector; De toppers trekken de kar, maar een grote groep ondernemers heeft moeite met het bijhouden van de veranderende markt.

De ontwikkelingen in de leisure markt hebben vaak raakvlakken met ruimtelijke aspecten. Vaak is er een relatie met burgers als omwonenden of met agrarische bedrijven in de nabijheid. Draagvlak binnen de directe omgeving is een voorwaarde om recreatieve ontwikkelingen toe te staan. Ook in deze sector staan gemeentelijke accountmanagers opgesteld om ondernemers te ondersteunen. Vanuit een krachtig accountmanagement heeft de gemeente een faciliterende rol. Zo voorkomen wij dat ondernemers verstrikt raken in oeverloze ruimtelijke regelgeving die frustrerend werkt op hun slagvaardigheid.

Het is van groot belang dat er bij nieuwe recreatieve ontwikkelingen verbindingen worden gerealiseerd tussen de recreatieplek en de dorpskernen. Deze verbindingen zorgen ervoor dat toeristen ook in de kernen pleisteren en een impuls voor de lokale middenstand vormen. Dit heeft een positief effect op de leefbaarheid in onze kernen.

Ons buitengebied biedt veel mogelijkheid voor toeristische ontwikkelingen. Zoals al benoemd bij de agrarische sector hanteren wij het uitgangspunt dat bij vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied allereerst bepaald dient te worden of een gebouw geschikt is voor alternatieve leisure activiteiten of niet. Er is alleen ruimte voor alternatieve activiteiten in leegstaande gebouwen als de omgevingskwaliteit past bij de nieuwe activiteiten.

Ook de leisure markt heeft te maken met de demografische ontwikkelingen in zijn algemeenheid en met de ontwikkelingen in Leudal specifiek. Zo zorgt de vergrijzing voor een toenemende vraag naar buitenlandse arbeidskrachten en daarmee naar tijdelijke huisvesting. We streven naar een vitale sector die concepten voor dit vraagstuk ontwikkelt. Wij zijn alert op bedrijven die de markt niet bijbenen en vatbaar worden voor ongewenste ontwikkelingen zoals permanente bewoning en criminaliteit. Dit vraagt om maatwerk en handhaving samen met de sector.

De toeristenbelasting vormt voor de gemeente een inkomstenbron. CDA Leudal pleit ervoor om een groot deel van deze inkomsten via een investeringsfonds in de sector te investeren. Uitgangspunt voor de investeringen is het leveren van een bijdrage aan het economisch potentieel van de sector en het realiseren van leefbaarheid van onze kernen en haar buitengebied.

Speerpunten Recreatie en Toerisme

- Gemeente met faciliterende rol bij realiseren van initiatieven
- Het benoemen van gemeentelijke accountmanagers ter ondersteuning van de sector
- Ontwikkelingen in het buitengebied onder voorwaarde dat het passend is bij de omgevingskwaliteit
- Handhaven op ongewenste ontwikkelingen
- Realiseren van verbindingen tussen de recreatieplek en de dorpskernen
- Opbrengsten uit toeristenbelasting investeren in de sector.

2.4 Samenwerking Midden-Limburg

Demografische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de urgentie om bovenregionaal samen te werken groeit. Ook de toegenomen complexiteit van vraagstukken en de specifieke kennis die nodig is om deze vraagstukken op te lossen, vraagt in meer gevallen om samenwerking met andere gemeenten.

In de afgelopen jaren zien wij een tendens waarin het korte termijn voordeel van de samenwerking met andere gemeenten te veel op de voorgrond stond. Het is belangrijk om op onderwerpen waar dat nodig is de regionale samenwerking op te zoeken. Daarbij dienen wij de doelstelling, die wij met de regionale samenwerking willen bereiken, nooit uit het oog te verliezen.

Wij hechten aan een constructieve samenwerking en een vertrouwensrelatie met omliggende gemeenten en de provincie. Te vaak is in het verleden gebleken dat disputen een verlamdende uitwerking hadden op de bestuurlijke besluitvorming in onze gemeente waardoor vraagstukken en problemen niet of niet tijdig werden opgelost. Wij staan voor het voeren van de dialoog zonder de gemeentelijke belangen uit het oog te verliezen.

Binnen elk regionaal samenwerkingsverband dient vastgesteld te worden wat de deelnemers inbrengen. Waar een gemeente sterk in is, zal leidend zijn bij de keuze van de initiatieven die uitgewerkt worden. Elkaar iets gunnen is van groot belang voor de effectiviteit en de efficiency en dus van het welslagen van een samenwerkingsverband. Laat elke gemeente doen waar zij goed in is.

De gemeente Leudal loopt voorop met initiatieven op het gebied van bio based landbouw. In de samenwerkingsverbanden zetten wij in op een forse rol van de gemeente Leudal op dit gebied.

Andere gebieden waarop wij actief inzetten op regionale samenwerking zijn:

Arbeidsmarkt-werkgelegenheidsvraagstukken

Limburg profiteert bovengemiddeld van de hoogconjunctuur die momenteel in Nederland aanwezig is. Vooral op het gebied van industrie en logistiek doet onze provincie het goed. Midden-Limburg is daarentegen geen motor van deze ontwikkelingen. Als gevolg van onder andere vergrijzing en de trek van onze burgers naar elders blijft de regio Midden-Limburg achter.

Werkgelegenheid is een zeer belangrijke randvoorwaarde om onze doelstellingen op het gebied van welvaart te realiseren. De snel veranderende economie waarbinnen arbeid verdwijnt en nieuwe zich aandient, vraagt om vitale, veranderingsgezinde en vakbekwame medewerkers. Wij gaan voor een beter functionerende arbeidsmarkt. Dat wordt gerealiseerd middels het opzetten van samenwerkingen tussen werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen en gemeenten. Doelstelling van het samenwerkingsverband is om samen te komen tot een omvorming van de arbeidsmarkt waarmee

bestaande mismatches tussen vraag en aanbod of niet in te vullen vacatures worden weggewerkt. Binnen dit vraagstuk hebben wij bijzondere aandacht voor het optimaal faciliteren van onze burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Recreatie en toerisme

Niet alleen onze gemeente, maar de hele regio Midden-Limburg vormt met haar natuurparken, watersportgebieden, pittoreske dorpskernen en het Designer Outlet Centrum een aantrekkelijk gebied om te recreëren. Om onze doelstellingen op het gebied van vrijetijdsbesteding te realiseren zetten wij in op samenwerking in de regio met het doel om de recreant een uitgebreid en sluitend aanbod te bieden. Wij geloven dat goede branding een impuls geeft aan het toerisme in de regio. Leudal moet daarin nadrukkelijker aanwezig zijn als de ‘Tuin van Midden-Limburg’.

Agrarische sector

Wij onderschrijven de doelstellingen van het economisch programma Agri Business binnen Keyport 2020. Dat programma richt zich op innovatie, verscheidenheid en op deskundige ondernemers in de primaire sector. Onze belangrijkste uitgangspunten zijn het streven naar verscheidenheid in het primaire proces en een breed gedragen sector. Waar gevraagd leveren wij in regionaal verband een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen middels bestuurlijk-organisatorische of financiële middelen.

Ons uitgangspunt is dat bovenlokale samenwerking moet leiden tot voordelen voor alle belanghebbenden want “eendracht maakt macht”. Dat geldt ook in situaties waarin het eigen profijt niet het eerste is wat zich aandient. Wij zetten fors in op samenwerking met andere CDA-afdelingen in de regio, omdat wij samen sterker zijn om regionale initiatieven te doen slagen.

Speerpunten Samenwerking Midden-Limburg

- Gezamenlijk belang als uitgangspunt
- Inzetten op sterke punten van een gemeente
- Aanvalsplan arbeidsmarkt
- Realiseren van uitgebreid en sluitend recreatief aanbod
- Doelstellingen uit economisch programma Agri Business realiseren

2.5 Duurzame energie en Waterbeheer

In het Klimaatakkoord van Parijs en in het Nationaal Energie Akkoord hebben wij ons verplicht om voor 2050 samen een fossiel loze energieopwekking te realiseren. Dit vanuit onze morele verplichting om aan onze kinderen een schone planeet achter te laten. Dat begint bij onszelf: de burgers van Leudal, het bedrijfsleven en de gemeente.

Wij zijn erg blij met de ontwikkelingen die tot nu toe zijn gerealiseerd in Leudal op het gebied van duurzaamheid. Onze doelstelling is om ervoor te zorgen dat onze gemeente gaat behoren tot de meest duurzame gemeenten in onze provincie. Om dat te bereiken is onze doelstelling om ervoor te zorgen dat in 2020 14% energieopwekking uit duurzame bronnen plaatsvindt.

Wij hebben 2 speerpunten met betrekking tot duurzame energie. Het gaat enerzijds om het terugdringen van het verbruik van energie. Anderzijds gaat het om het opwekken van energie uit alternatieve bronnen. Om reductie van het verbruik te realiseren stimuleren wij de toepassing van isolerende maatregelen en de inzet van energiebesparende producten zoals LED-verlichting. Ook zetten wij in op het creëren van bewustwording dat veel besparingen op eenvoudige wijze gerealiseerd kunnen worden.

Voor energie opwekking uit alternatieve bronnen laten wij ruim baan aan initiatieven zoals het plaatsen van zonnepanelen en de eventuele bouw van windmolens. Zuinig ruimtegebruik is hierbij ons uitgangspunt. Zonnepanelen rondom bedrijfsgebouwen is een mogelijkheid. Wij zijn tegen het plaatsen van zonnepanelen op reguliere landbouwgrond, de zogenaamde zonneakkers. Wij stimuleren het plaatsen van deze panelen op daken van openbare gebouwen (bijvoorbeeld scholen). Verder

stimuleren wij het plaatsen van zonnepanelen in combinatie met het vervangen van asbestdaken bij bedrijven.

Goede voorlichting aan onze burgers, het bedrijfsleven en de agrarische sector over besparingen die mogelijk zijn is het vertrekpunt. Het is belangrijk dat er gezocht wordt naar initiatieven die zorgen voor “dubbele verduurzaming”. Het saneren van asbestdaken en het terugplaatsen van daken met zonnepanelen is een voorbeeld waarop wij fors inzetten.

Wij beseffen dat naast morele overwegingen ook financiële prikkels een belangrijke rol spelen bij de verduurzaming. Het draagvlak van de omgeving is van groot belang om nieuwe initiatieven te laten slagen. Daarom stellen wij aan nieuwe initiatieven de voorwaarde dat er een omgevingsfonds wordt ingericht. Initiatiefnemers leveren een bijdrage aan dit omgevingsfonds dat benut wordt voor initiatieven in de omgeving van de alternatieve energiebronnen.

Voor het bedrijfsleven geldt al jaren de wettelijke verplichting om energiebesparende maatregelen te nemen. Wij zijn voor strikte handhaving op het naleven van deze verplichting. Duurzame energie biedt ook ons bedrijfsleven kansen en heeft een positieve uitwerking op onze werkgelegenheid.

De gevolgen van de klimaatverandering zijn ook in Limburg duidelijk merkbaar. De grote waterschades aan land- en tuinbouw in 2014 en 2016 enerzijds en de wateroverlast in steden en dorpskernen anderzijds liggen nog vers in ons geheugen. Straten staan blank en de rioleringen kunnen de grote hoeveelheid water niet meer aan. We streven ernaar dat de gemeente een stress-test gaat uitvoeren om de problemen met betrekking tot het watersysteem aan het licht te brengen en dat de gemeente meer gaat ondersteunen bij het ontkoppelen van regenwater.

We willen investeren in een campagne om inwoners en bedrijven te stimuleren om zelf regenwater te laten infiltreren in de bodem van hun eigen tuin of erf, door verhardingen geleidelijk om te vormen. Dit kan tevens worden gekoppeld aan de opgave om stadsnatuur te realiseren, waarmee meerdere doelen worden bereikt. Samenwerkingsvormen tussen buurten, gemeentes en waterschappen zijn hierbij essentieel.

Speerpunten Duurzame energie en Waterbeheer

- Voorlichting aan burgers over duurzame oplossingen
- Stimuleren van energiebesparende maatregelen
- Energie opwekken uit alternatieve bron
- Omgevingsfonds bij nieuwe ontwikkelingen
- Uitvoeren van stress-test op watersysteem
- Ondersteunen bij het ontkoppelen van regenwater

2.6 Financiën en gemeentelijke organisatie

Een gezonde financiële huishouding en een duurzame besteding van middelen vormt de basis van ons financieel beleid. Het grootste gedeelte van de inkomsten van de gemeentebegroting komt van de Rijksoverheid, uit het zogenaamde gemeentefonds. Slechts een deel van de inkomsten komt uit lokale heffingen en belastingen. Uiteindelijk worden echter alle middelen opgebracht door inwoners van gemeenten.

Het financieel beleid dat wij voeren is gebaseerd op de uitgangspunten: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

De gemeente Leudal behoort tot de goedkoopste gemeenten in Limburg als het over gemeentelijke belastingen gaat. Dat is echter geen doel op zich. Wij willen de ambities die in ons programma zijn opgenomen realiseren. Daarbij is een structureel sluitende begroting het uitgangspunt. Indien nodig

kan dat leiden tot aanpassing van de gemeentelijke belastingen. Voor de financiële dekking van eenmalige investeringen kan geput worden uit de Essent gelden. Het is belangrijk dit zeer weloverwogen te doen.

Binnen het medewerkersbestand in de gemeentelijke organisatie dient een passend evenwicht te gaan ontstaan tussen het aantal medewerkers in vaste dienst en de tijdelijk aangetrokken krachten. Te veel wisselingen, ook op vitale posities in de organisatie, evenals de inzet van medewerkers die verder geen enkele binding hebben met onze gemeente, staan de ontwikkelingen in de weg naar een lokaal betrokken team dat vitaliteit, vakmanschap en veranderingsvermogen uitstraalt.

Speerpunten Financiën

- Structureel sluitende begroting
- Financieel beleid gebaseerd op zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten
- Eenmalige investeringen uit Essent gelden.

3. Zorgsector

Een gezonde geest in een gezond lichaam en.....in een gezonde gemeenschap.

3.1 Voorkomen

Het zorgverzekeringssysteem richt al haar aandacht op de curatieve zorg (de “schadegevallen”). Er ligt een grote opgave voor de lokale gemeenschap om volle aandacht te besteden aan preventieve zorg. Gezondheid is immers "een toestand van fysiek, geestelijk en sociaal welbevinden".

Voor het welbevinden is niet alleen een gezond lichaam belangrijk maar dragen ook leuk werk, een zinvolle dagbesteding, een prettige woonbuurt en maatschappelijke participatie in belangrijke mate bij. Veerkracht en eigen regie vervullen een centrale rol. Het is deze “Positieve Gezondheid” waarbinnen zorg- en het sociale domein, participatie, welzijn en welbevinden een gelijkwaardige positie innemen.

Een krachtig, solidair en intensief gemeenschapsleven, zoals wij dat voorstaan, is een eerste voorwaarde voor het realiseren van dit welbevinden. Onze visie is dat in een gemeenschap waarin wordt omgezien naar elkaar, niemand lang buiten het gezichtsveld van de sociale omgeving blijft. In dat kader kunnen en moeten ontmoetingsmogelijkheden, mantelzorg, burenhulp en klussenhulp tot ontwikkeling worden gebracht.

Bewegen is belangrijk in het voorkomen van ziektes. Wij zetten in op initiatieven die mensen in beweging zet.

Wij blijven in de komende periode inzetten op het verder ontwikkelen van deze activiteiten. Wij zien dat ook in Leudal eenzaamheid en maatschappelijke verlamming bestaan. Dat is onacceptabel. Wij vinden dat tot in de haarvaten van de gemeenschap hier aandacht voor dient te zijn. Daarom zetten wij fors in op het ondersteunen en stimuleren van initiatieven die erop gericht zijn deze eenzaamheid te bestrijden.

Speerpunten Voorkomen

- Stimuleren van bewegen
- Inzetten op initiatieven ten behoeve van eenzaamheidsbestrijding

3.2 Genezen

Nederland wordt in internationaal verband dikwijls geprezen vanwege de kwaliteit en de bereikbaarheid van het gezondheidszorgsysteem. Wat de kosten betreft bevindt Nederland zich in de middenmoot van vergelijkbare Europese landen. Het Nederlandse systeem staat echter onder grote druk: Ons zorgsysteem dreigt onbetaalbaar te worden. Dit probleem heeft de volle aandacht van de nationale overheid, maar raakt daardoor ook de gemeentelijke bemoeienis.

De transitie van zorgtaken vanuit de nationale overheid naar de gemeenten is uitdagend. De Jeugdzorg en de Geestelijke Gezondheidszorg zijn sectoren die blijvend onze aandacht vragen. Wij blijven zich de komende jaren er sterk voor maken dat er geen mensen met een hulp- of zorgvragen tussen wal en schip vallen. Iedereen dient op maat geholpen te worden.

De afgelopen jaren hebben meer dan 150 zorgaanbieders een contract met de gemeenten afgesloten. Bij een zorgbehoefte kunnen cliënten kiezen uit deze aanbieders. Het grote aantal aanbieders zorgt ervoor dat de keuze voor de juiste zorgaanbieder complex is. Wij vinden dat dit aantal omlaag moet, om er zo voor te zorgen dat de keuze voor een cliënt overzichtelijker wordt.

Cliënten dienen meer regie te krijgen over de invulling van hun zorgbehoefte. Indien de zorgaanbieders, waarmee de gemeente een contract heeft, niet voldoende aansluiten bij de zorgvraag, dan dienen er mogelijkheden te zijn om op andere manieren de zorgvraag in te vullen. Voorbeelden hiervan zijn zorg in natura of het inkopen van zorg bij andere partijen op PGB-basis.

WMO-vragen worden vaak afgewezen. Om optimale zorg te leveren is een grondhouding nodig waarin de gemeente op zoek gaat naar wat wel kan en niet blijft hangen in wat niet kan.

De familie vormt het fundament van Nederland. Kinderen groeien op in warme en verantwoordelijke gezinnen. Gezinnen vormen het startpunt van ons leven waar ze in geborgenheid mogen opgroeien. Door allerlei omstandigheden kan het helaas voorkomen dat een gezin niet meer als veilig wordt ervaren en een kind in zijn ontwikkeling bedreigd kan worden. Er is dan passende hulpverlening van buitenaf nodig. Het uitgangspunt moet dan blijven dat het kind en zijn eigen familie centraal staan in de jeugdzorg. Het eigen gezin en hun eigen netwerk hebben vaak de beste kennis in wat het kind nodig heeft.

Waar het niet lukt om de juiste zorg- en begeleiding te bieden binnen het gezin of de familie zijn zorginstellingen de belangrijke partners om de juiste hulp te bieden. Wij hebben vertrouwen in de zorgprofessionals en gaan niet op de stoel van zorgaanbieder zitten. Geef zorgaanbieders de ruimte om met hun deskundigheid hun werk te doen. De gemeenteraad moet wel haar toetsende en controlerende taak strikt uitvoeren. Zorgaanbieders moeten transparant zijn en kunnen aantonen wat de resultaten zijn en waar de financiële middelen aan besteed zijn.

Wij zullen in de komende periode scherp toezien op de ontwikkelingen en actie ondernemen. Wij geven onze volledige steun aan het initiatief om te komen tot een Samen Zorgen Huis.

Speerpunten Genezen

- Keuze uit beperkter aantal zorgaanbieders
- Cliënt heeft regie over invulling van zorgbehoefte
- Financiering vanuit reguliere inkomsten
- Investeren in kennis over zorg bij ambtelijke organisatie

4. Wonen

Goed wonen is een voorwaarde voor een prettig en volwaardig leven. Wij schenken ook de komende jaren veel aandacht aan wonen. De vergrijzing en ontgroening hebben een belangrijke impact op het toekomstig woningbeleid en vragen om het formuleren van nieuw beleid tegen de achtergrond van nieuwe statistieken. Belangrijke factoren die daarbij een rol spelen zijn de fors herstelde economie, de aangetrokken werkgelegenheid, de toestroom van arbeidsmigranten alsook het grotere aantal statushouders.

4.1 Starterswoningen

Een kern komt optimaal tot leven als zowel ouderen als jongeren er hun plek vinden. Daarom is het van belangrijk dat in iedere kern voldoende starterswoningen beschikbaar zijn om jongeren aan de Leudalse kernen te binden. Voor starters is het voorzieningenniveau in een kern vaak mede bepalend voor de keuze die zij maken om ergens te gaan wonen. Wij willen zoveel mogelijk voorzieningen binnen de kernen handhaven. Het is echter niet te voorkomen dat in kleinere kernen voorzieningen verdwijnen. Prijzen van bouwgrond voor starterswoningen zijn momenteel in veel kernen van Leudal nagenoeg gelijk. De hoogte van de grondprijzen dient een directe relatie te hebben met het voorzieningenniveau in de kern.

Wij zetten ons maximaal in om een woningaanbod te realiseren dat mede is afgestemd op de wensen van jonge Leudallers. Het is van belang dat er in continuïteit aandacht is voor het binden van deze jonge Leudallers aan onze mooie gemeente, om te voorkomen dat zij verhuizen naar andere gemeenten of om ervoor te zorgen dat zij graag terugkeren naar hun geboortegrond.

Speerpunten Starterswoningen

- In alle kernen dienen starterswoningen worden gebouwd
- De belangen van jongeren, arbeidsmigranten en statushouders dienen evenwichtig behartigd te worden

4.2 Koopwoningen, vrije huursector, sociale huursector

Woningen in de vrije sector zitten weer in de lift. Dat geeft de gemeente de gelegenheid om haar woningbouwplannen opnieuw tegen het licht te houden. Het terugbrengen van bouwkvelds dient zodanig te zijn dat er in elke kern nog gebouwd kan worden. Het intrekken van 'harde bestemmingen' en de reductie van de plancapaciteit vraagt om een zorgvuldige aanpak tegen de achtergrond van nieuwe statistieken. Wij geven uitdrukkelijk de voorkeur aan het ontwikkelen van kleinschalige projecten in alle kernen van de gemeente. De nadruk dient te liggen op inbreiding en niet op uitbreiding.

Er is een schrijnend tekort aan huurwoningen in zowel de vrije sector als in de sociale sector. Velen zien reikhalzend uit naar deze woningen. Of het nu gaat om jongeren die willen starten, statushouders die willen inburgeren, mensen met een laag inkomen of om arbeidsmigranten. Er bestaat een opvallende kloof tussen het aantal sociale huurwoningen in Leudal in vergelijking met andere gemeenten in Midden-Limburg: 12% versus 22%. Wij zetten in op intensivering van de dialoog met woningbouwverenigingen om het aanbod in de gemeente te vergroten.

De vrije huursector heeft een zeer beperkte omvang in onze gemeente. Het ontwikkelen en bevorderen van deze sector is een belangrijk actiepoint. Het ontwikkelen en bevorderen vult een leemte in het voorzieningspatroon en helpt met name die burgers vooruit die teveel verdienen voor een sociale huurwoning (Euro 35.000) en te weinig om een eigendomshuis te verwerven.

Een woningaanbod creëren dat burgers vooruit helpt, die teveel verdienen voor een sociale huurwoning en te weinig om een eigen huis te kopen is onze doelstelling.

Speerpunten Koopwoningen, vrije huursector en sociale huursector

- Kleinschalige woonprojecten in alle kernen
- Nadruk op inbreiding en niet op uitbreiding
- Heroverwegen van contingent koopwoningen
- Stimuleren van woningen in de vrije huursector
- Intensivering van de dialoog met woningbouwverenigingen

4.3 Huisvesting senioren: woningaanpassingen

In een tijd waarin het aantal senioren exponentieel groeit, geven wij extra aandacht aan de woonbehoeften van de senioren. Ons uitgangspunt daarbij is om senioren zoveel als mogelijk te faciliteren om in eigen sfeer en kern te blijven wonen.

Er is veel mogelijk op het gebied van woningaanpassingen en modernisering. Wij zetten in op het optimaliseren van het aanbod van seniorenwoningen. Het faciliteren van mogelijkheden voor Kangaroewoningen vormt daarbij een van onze speerpunten.

Speerpunten Huisvesting senioren

- Faciliteren van woningaanpassingen, woningsplitsen en domotica
- Vereenvoudiging en versnelling van procedures en vergunningen

Leudal

✉ info@cdaleudal.nl

🌐 www.cdaleudal.nl